

Izoglosa

Autor: Halina Karaś

Izoglosa (izo + grec. *glossa* „język, mowa”) to linia na mapie językowej (ciągła, przerywana, kropkowana itp.) wyznaczająca zasięg jakiejś cechy językowej. Tradycyjnie wyróżnia się trzy rodzaje izoglos ze względu na to, jakie zjawisko językowe ilustrują: izofony, czyli linie wytyczające na mapie rozpowszechnienie zjawisk fonetycznych (np. przejścia wygłosowego *ch* → *k*), izomorfy ukazujące zasięg zjawisk morfologicznych (fleksyjnych i słowotwórczych, np. końcówki *-owiu* czy przyrostka zdrabniającego *-yszek*) oraz izoleksy obrazujące fakty leksykalne, czyli słownikowe (np. zasięg wyrazu *kociuba* „pogrzebacz”). Ponadto mówi się także o izosyntagmach przedstawiających zjawiska składniowe. Izoglosy są jedynie umownym środkiem technicznym, ułatwiającym orientowanie się w geograficznym zróżnicowaniu języka, a nie odbiciem jakichś ostrych granic między dialektami. Obrazują zwykle przejścia od dialektów, w których jakaś cecha dominuje, do takich, w których stanowi ona zjawisko sporadyczne i nietypowe.